

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **M., správcu konkurznej podstaty úpadcu L., spol. s r.o., K., M., IČO: X.,** so sídlom v B., proti žalovanému **J.,** bývajúcemu v T., zastúpeného M., advokátom so sídlom v M., **o určenie neúčinnosti právnych úkonov,** vedenej na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 5 C 198/2006, na dovolanie žalobcu a žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 21. mája 2008 sp. zn. 6 Co 37/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 21. mája 2008 sp. zn. 6 Co 37/2008 a rozsudok Okresného súdu Martin zo 4. októbra 2007 č.k. 5 C 198/2006-74 **z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súdu Martin na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Martin rozsudkom zo 4. októbra 2007 č.k. 5 C 198/2006-4 určil, že právne úkony (kúpne zmluvy uzavreté dňa 28. mája 2004 a 9. decembra 2005) sú voči konkurzným veriteľom právne neúčinné; žalovaného zaviazal v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku nahradiť žalobcovi trovy konania 4 572 Sk. Vychádzal z toho, že odporovateľnými právnymi úkonmi – kúpnymi zmluvami z 28. mája 2004 a z 9. decembra 2005 uzavretými medzi úpadcom ako predávajúcim a žalovaným ako kupujúcim došlo k ukráteniu pohľadávok konkurzných veriteľov v zmysle § 15 ods. 4 písm. a/ a § 16 ods. 1 až 4 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní. Na základe princípu úspechu v spore (§ 142 ods. 1 O.s.p.) žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Žiline rozsudkom z 21. mája 2008 sp. zn. 6 Co 37/2008 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol; žalobcovi uložil

povinnosť nahradiť žalovanému trovy konania 9 652 Sk. Na rozdiel od súdu prvého stupňa bol toho názoru, že právnymi úkonmi, ktorým žalobca odporoval, nedošlo k zmenšeniu majetku úpadcu (dlžníka). Vychádzal z toho, že dohodnutá kúpna cena preyšovala všeobecnú cenu, čo bolo pre dlžníka výhodné vzhľadom k tomu, že nedošlo k zníženiu jeho majetku. Právnymi úkonmi (kúpnymi zmluvami) došlo len k zámene jednej formy majetku za inú formu, touto dlžník nadobudol majetok vo forme pohľadávok, ktoré mali vyššiu hodnotu, než bola všeobecná cena prevádzaných nehnuteľných a hnuteľných vecí. Žalobca nepreukázal, že odporovateľnými právnymi úkonmi došlo k zmenšeniu majetku dlžníka, odvolací súd preto žalobu zamietol bez toho, aby sa zaoberal otázkou náležitej opatrnosti žalovaného vo vzťahu k úmyslu úpadcu ukrátiť konkurzných veriteľov. Výrok o trovách odvolacieho konania odôvodnil poukazom na ustanovenia § 224 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.

Rozsudok odvolacieho súdu napadli žalobca a žalovaný dovolaním. Podľa žalobcu rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, pretože po uzavretí kúpnych zmlúv neostal úpadcovi žiaden majetok, z čoho jednoznačne vyplýva, že žalovaný ukrátil konkurzných veriteľov, keď ako konateľ úpadcu uspokojil iba svoju pohľadávku. V dôsledku tohto konania v čase vyhlásenia konkurzu úpadca nedisponoval žiadnym speňaženým majetkom ani pohľadávkami, žalobca preto nesúhlasil s tvrdením odvolacieho súdu, že došlo iba k zmene inej formy majetku úpadcu. Navrhol, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Žalovaný dovolaním napadol rozsudok odvolacieho súdu vo výroku o náhrade trov konania. Namietal nesprávne určenie výšky tarifnej odmeny advokáta odvolacím súdom, keď pri jej určení vychádzal z toho, že v danom prípade nie je možné hodnotu veci alebo práva vyjadriť v peniazoch (§ 11 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb). Mal za to, že výšku tarifnej odmeny mal určiť podľa § 9 a § 10 uvedenej vyhlášky, vychádzajúc z hodnoty sporu, ktorú tvorila hodnota vecí prevádzaných odporovateľnými právnymi úkonmi. Z uvedených dôvodov navrhol, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu vo výroku o náhrade trov konania a vec tomuto súdu vrátil na ďalšie konanie.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že majetok úpadcu sa predajom zvýšil, následkom toho nedošlo k ukráteniu veriteľov, a preto je rozsudok odvolacieho súdu správny. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu zamietol.

Žalobca sa k dovolaniu žalovaného písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorí spĺňajú podmienku zastúpenia podľa § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolania smerujú proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmito opravnými prostriedkami (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým nemožno napadnúť každé rozhodnutie súdu. Výnimočnosti tohto opravného prostriedku zodpovedá právna úprava jeho prípustnosti. Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, len v prípadoch, v ktorých ho pripúšťa zákon (viď § 236 ods. 1 nasl. O.s.p.).

Žalovaný napadol zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu vo výroku o náhrade trov konania. Pokiaľ rozsudok odvolacieho súdu obsahuje aj časť, ktorou sa mení rozhodnutie súdu prvého stupňa o trovách konania, prípustnosť dovolania proti tejto časti rozsudku treba posudzovať podľa § 239 O.s.p. Ide totiž o rozhodnutie, ktoré má povahu uznesenia v zmysle § 167 ods. 1 O.s.p., a to aj v prípade, že je pojaté do rozsudku. Ani v takom prípade totiž nezmení rozhodnutie svoju procesnú povahu, a preto z hľadiska prípustnosti dovolania treba na neho hľadieť ako na uznesenie. Ustanovenie § 239 ods. 3 O.s.p. výslovne upravuje, že odseky 1 a 2 tohto ustanovenia pripúšťajúce dovolanie proti uzneseniu, neplatia, ak ide o uznesenie o trovách konania. Vzhľadom na uvedené procesná prípustnosť dovolania žalovaného z ustanovenia § 239 O.s.p. nevyplýva.

Dovolanie žalovaného by mohlo byť procesne prípustné, len ak by konanie, v ktorom bol vydaný napadnutý rozsudok, bolo postihnuté niektorou zo závažných procesných väd uvedených v § 237 O.s.p.

Naproti tomu v prípade žalobcu je dovoláním napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, prípustnosť jeho dovolania vyplýva z ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p.

Vzhľadom na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť (ex officio) prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolaní podľa § 238 O.s.p. a § 239 O.s.p., ale sa zaoberal

predovšetkým otázkou, či dovolania nie sú dôvodné podľa § 237 O.s.p. Uvedené ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku i uzneseniu) odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Žalobca ani žalovaný existenciu procesných väd konania v zmysle § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. netvrdili a procesné vady tejto povahy v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. v dovolacom konaní nevyšli najavo.

Dovolací súd dospel k záveru, že prípustnosť dovolaní je založená podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné rozumieť taký postup súdu, ktorým účastníkovi konania odníma tie procesné práva, ktoré mu zákon priznáva. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Vady zakladajúce zmätočnosť súdneho konania, ktoré zavinil súd svojím procesným postupom v rozpore so zákonom, spravidla vždy účastníkovi konania odnímajú možnosť konať pred súdom, pretože mu bránia v realizácii tých procesných práv, ktoré Občiansky súdny poriadok priznáva na účelné uplatnenie alebo bránenie práva proti druhej strane v spore. Vydanie zmätočného rozhodnutia bez ďalšieho nemá svoje právne opodstatnenie, a preto je vždy nevyhnuté takéto rozhodnutie zrušiť najmä z hľadiska ústavou garantovaného práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie. Vady spôsobujúce zmätočnosť konania môžu nastať už v priebehu procesného postupu súdu pri skúmaní otázok právomoci i vecnej príslušnosti. Právomoc vo všeobecnosti predstavuje súhrn oprávnení

daných zákonom tomu orgánu, do ktorého pôsobnosti prejednanie veci patrí. Príslušnosťou je potom okruh pôsobnosti medzi jednotlivými orgánmi. Miestna príslušnosť vymedzuje okruh pôsobnosti medzi orgánmi toho istého stupňa, vecná príslušnosť stanovuje orgán ktorého druhu a stupňa má oprávnenie na prejednanie konkrétnej veci.

Postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom zakladá porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), porovnaj napr. III. ÚS 156/06, III. ÚS 331/04, II. ÚS 174/04.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu zmyslom a účelom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je zaručiť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť (I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). K porušeniu základného práva na súdnu ochranu by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej osoby alebo právnickej osoby (I. ÚS 35/98). Z judikatúry tiež vyplýva, že ak súd koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu ochranu (I. ÚS 4/94).

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy (podobne aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu, zakotvených v siedmom oddiele

druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy) normujúcich rámec, v ktorom je možné domáhať sa jeho rešpektovania (I. ÚS 22/03).

To, ktorý zo súdnych orgánov je príslušný na poskytnutie súdnej ochrany je základom k tomu, akým spôsobom i obsahom (akou kvalitou) dôjde k naplneniu práva na súdnu ochranu. Konanie súdu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94, III. ÚS 7/08).

Konaním súdu sa rozumie najmä jeho procesný postup. Konanie súdu v súlade so zákonom musí vykazovať určitú kvalitu a v materiálnom ponímaní zabezpečovať tak právo na súdnu ochranu. Materiálnu (kvalitatívnu) stránku procesného postupu súdu určuje Občiansky súdny poriadok na začiatku konania vymedzením vecnej príslušnosti súdu (§ 9 O.s.p.). Vecná príslušnosť určuje okruh pôsobnosti medzi jednotlivými súdmi tak, že určuje ktorý druh súdu ma rozhodovať určitú vec na prvom stupni. Konanie na prvom stupni zákon v zásade zveruje okresným súdom s výnimkou tých vecí, ktoré na prvom stupni prejednávajú krajské sudy (§ 9 ods. 2 O.s.p.). Zákonne založená vecná príslušnosť sa počas trvania konania nemení, hoci by sa zmenili okolnosti, ktoré boli pôvodne rozhodujúce pri ich určení (zásada perpetuatio fori). Zistený nedostatok vecnej príslušnosti je súd povinný riešiť postupom podľa §104a O.s.p.

Podľa § 372n O.s.p., ak sa konkurzné alebo vyrovnacie konanie začalo do 31. decembra 2005 na súde, ktorý je príslušný podľa právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2005, je tento súd príslušný aj na konanie v sporoch vyvolaných a súvisiacich s konkurzným a vyrovnacím konaním s výnimkou vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov aj po 31. decembri 2005.

Spory z odporovateľných právnych úkonov podľa § 15 a násl. zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní, ktoré podal správca konkurznej podstaty za trvania konkurzu, sú spory vyvolané konkurzom (incidenčné spory). K prejednaniu týchto sporov je podľa §372n O.s.p. v spojení s § 9 ods. 3 písm. a/ O.s.p. v znení účinnom do 31. decembra 2005 O.s.p. príslušný krajský súd.

V predmetnej veci na základe návrhu dlžníka prijatého súdom 16. decembra 2005 bol uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. júla 2006 č.k. 39K/124/2005-125 na majetok obchodnej spoločnosti L., spol. s r.o., K., M., IČO: X., vyhlásený konkurz. Dňa 3. októbra 2006 bola okresnému súdu doručená žaloba o určenie odporovateľnosti právnych úkonov v zmysle zákona o konkurze a vyrovnaní, ktorú podal M., správca konkurznej podstaty úpadcu L., spol. s r.o. Okresný súd vec meritórne prejednal ako súd prvého stupňa napriek tomu, že k prejednaniu uvedeného sporu je podľa § 372n O.s.p. v spojení s § 9 ods. 3 písm. a/ O.s.p. v znení účinnom do 31. decembra 2005 O.s.p. príslušný krajský súd.

V danej veci v prvom stupni rozhodoval Okresný súd Martin, hoci na konanie o nej bol v prvom stupni vecne príslušný krajský súd. Túto vadu neodstránil ani odvolací súd, ktorý vo veci konal ako súd odvolací. Konanie súdov na oboch stupňoch je tak postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že súdy v prejednávanej veci zaťažili konanie procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., ktorá nielenže zakladá prípustnosť dovolania, ale je zároveň aj dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd rozhodnutia vydané v takomto konaní vždy zrušiť - rozhodnutia vydané v konaní postihnutom touto procesnou vadou nemôžu byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť rozsudky súdov, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami uvedenými v dovolaniach.

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 243b ods. 1, 3 veta druhá O.s.p. zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, v ktorom súd prvého stupňa vzhľadom na zaujatý

právny názor dovolacím súdom, ktorým je viazaný (§ 243d O.s.p.), zachová postup podľa § 104a O.s.p.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu o trovách odvolacieho i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 16. júla 2009

JUDr. Daniela Su ě a n s k á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková